

Б.б
253

СРПСКО ТРГОВАЧКО УДРУЖЕЊЕ

== РАД ==

== У 1907. ГОДИНИ ==

У БЕОГРАДУ

„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ“ — ШТАМПАРИЈА ГАВР. ДАВИДОВИЋА И КОМП.

БРАНКОВА БИ. 16 — ТЕЛЕФОН 69

1908.

1.0.0
253

10=2025515

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И Б. 45764

СРПСКО ТРГОВАЧКО УДРУЖЕЊЕ

Лука Ђеловић

БЕОГРАД

Luka Ćelović

БЕОГРАД

== Р А Д ==

== У 1907. ГОДИНИ ==

У БЕОГРАДУ

„БРАНКО РАДИЧЕВИЋ“ — ШТАМПАРИЈА ГАВР. ДАВИДОВИЋА и КОМП.

БРАНКОВА БР. 16 — ТЕЛЕФОН 69

1908.

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
N. 5. 1184

СРПСКО ТИПОГРАФСКО УДРУЖЕЊЕ

Лукса Целовић

БЕОГРАД

Лукса Целовић

БЕОГРАД

У 1907. ГОДИНИ

У БЕОГРАДУ

ИЗДАВАЧКА КУЉИЦА "СРПСКО ТИПОГРАФСКО УДРУЖЕЊЕ"

Београд, ул. Краљице Јелене, бр. 10

1907

УПРАВНИ ОДБОР
СРПСКОГ ТРГОВАЧКОГ УДРУЖЕЊА
У 1907. ГОДИНИ.

Председник

Коста Др. Ристић

П.-председник

Милорад М. Павловић

Благајник

Соломон Азријел

Чланови:

Тодор Ђ. Михајловић	Тодор Ђурић
Милован Миленковић	Драг. Ђукановић
Аврам Мошић	Стева Танасковић
Миленко Стефановић	Михајло Д. Перовић
Коста Ђурић	Милан М. Јовановић
Игњат Бајлони	Мил. Стојић
Димитрије М. Ђорић	Раша Ђуковић
Хајим Д. Азријел	Ник. Кретић
Влада Радовић	

Секретар

Д-г Влада Т. Марковић

НАДЗОРНИ ОДБОР
СРПСКОГ ТРГОВАЧКОГ УДРУЖЕЊА
У 1907. ГОДИНИ.

Алекса Ђ. Биба	Мирко Павловић
Павле Матић	

УПРАВЛЕНИЕ ОДБОРА

СЪПЪРНОЕ ТРЪВАРИКОЕ УДРУЖЕНИЕ

У 1907 ГОДИНА

Председник

Коста Др. Ристич

П-председник

Милорад М. Павлович

Братиник

Соломон Јарич

Чланови:

Тодор Ђ. Милосавић Тодор Јурић

Милош Милосавић Драг. Букачић

Јаран Милић Стева Танасковић

Миланко Стефановић Миланко Д. Петровић

Коста Јурић Милан М. Човановић

Наташ Бајић Мил. Стојич

Димитрије М. Бодик Раша Јуковић

Кејм Д. Јарич Ник. Костић

Влада Павловић

Секретар

О-т Влада Т. Милосавић

НАДВОРНИ ОДБОР

СЪПЪРНОЕ ТРЪВАРИКОЕ УДРУЖЕНИЕ

У 1907 ГОДИНА

Алекса Р. Бига Милко Павловић

Павле Матић

ПОЧАСНИ ПРЕДСЕДНИК
СРПСКОГ ТРГОВАЧКОГ УДРУЖЕЊА

ПЕТАР И. ЈОВАНОВИЋ

ПОРАСНИ ПРЕДСЕДНИК

СРПСКОГ ПРИБОРАНОГ УДРУЖЕЊА

ПЕТАР Н. ЈОВАНОВИЋ

ЧЛАНОВИ ДОБРОТВОРИ
СРПСКОГ ТРГОВАЧКОГ УДРУЖЕЊА

† ДИМИТРИЈЕ СТАМЕНКОВИЋ

ГЕОРГ ШРАЈБЕР
ГЕНЕРАЛНИ КОНЗУЛ У ЛАЈПЛИГУ

† МЛАДЕН ВЕЉКОВИЋ

† ВАНЂЕЛ ТОМА

ЛУКА ЋЕЛОВИЋ

УДАХОУ ДОБРОТВОРН
СРПСКОГ ТРГОВАЧКОГ УДРУЖЕНЈА

+ ДИМНИТРАЈЕ СТАМЕНКОВИЋ

ТЕОД ШРАЈБЕР

СРЕБНА РОЗЕ У ДАНОУ

+ МЛАДЕН БЕЛКОВИЋ

+ ВАНКЕД ТОМА

ЦАКА РЕДОВИЋ

ЧЛАНОВИ УТЕМЕЉАЧИ

СРПСКОГ ТРГОВАЧКОГ УДРУЖЕЊА

- † А. Антоновић
 - † Браћа Стаменковић
 - † Војин Радуловић
 - Давид Симић и Комп.
 - Илија Антоновић
 - † Јовица Барловац
 - Јефта Лаковић
 - † Јефта Павловић
 - Михајло Павловић
 - † Никола Ђорђевић
 - Никола Хаџи-Тома
 - Петар И. Јовановић
 - † Ђорђе Аћимовић
 - Манојло Клидис
 - Игњат Даничић
 - Ђорђе Одавић
 - Браћа Дајмак
 - Ђука Марковић — Обреновац
 - Велимир Табаковић
 - Таса Банковић
 - Алекса Обрадовић
 - поч. Моша Мацлијих
 - Браћа Андрејевић
 - Никола Костић — Куршумлија
 - Аксентије Аксентијевић
 - Еснаф Бакалски у Београду
 - Коста Николић
 - † Илија Рајковић
 - Стеван Јовановић
 - Петар О. Михајловић
 - Благоје Јоцић — Смедерево
 - † Јован Ристић, баруџија.
-

ИДАНОВИ УТЕМЕЛАН

СРПСКОГ ТРОЈАКНОГ УДРУЖЕЊА

- † А. Антоновић
- † Браћа Станковић
- † Војин Радуловић
- Дарић Савини и Кома
- Нанија Антоновић
- † Јовина Баковић
- Јефта Јаковић
- † Јефта Јаковић
- Михајло Јаковић
- † Никола Јаковић
- Никола Хри-Том
- Петар М. Јовановић
- † Тодор Антонић
- Милоше Карић
- Никола Јанковић
- Борис Овчарић
- Браћа Јаковић
- Бук Милошевић — Обреновић
- Велимир Јаковић
- Таса Јаковић
- Алекса Обреновић
- пор. Моша Јаковић
- Браћа Андријевић
- Никола Костић — Куршумлија
- Аксентије Аксентијевић
- Емануел Баковић у Београду
- Коста Јаковић
- † Нанија Јаковић
- Стеван Јаковић
- Петар О. Јаковић
- Благоје Јовин — Смедерво
- † Јован Ристић, бакунија

РЕДОВНИ ЧЛАНОВИ

СРПСКОГ ТРГОВАЧКОГ УДРУЖЕЊА

У 1907. ГОДИНИ.

Аврам Мошић	Ђорђе П. Радојловић
• С. Коен	Е. М. Рауман
Адолф Решовски	Едуард Шатнер
Алберт Херцл	Живојин Јанковић
Алекса Биба	Живко С. Богдановић
А. Н. З. Поповић	• Матић
Александар Д. Ђирковић	Иван Бошковић
Андра Константиновић	Игњат Бајлони
Божа С. Живковић	• Даничић
Будимир Раденковић	• Фрајденфелд
Васа Николић	Илија Јовичић
Витомир Симић	• Марић
Вили Фелдман	• Милишић
Влада Радовић	• Антоновић
Војислав Павловић	Исак Тајтацаковић
Гавра Раденковић	Јанаћко Јанковић
Данило Романовић	Јован Маричић
Димитрије Ђорић	• Савић
• Живадиновић	• Јован Лучић
• Ђирковић	• Недељковић
• М. Ђорђевић	Јосиф Демајо
• Милисављевић	• Херцл
Добрив је Вучковић	• Сузин
Добросав Атанацковић	• С. Алмула
Драгутин Ђукановић	Коста Др. Ризнић
• Настић	• Ђурић
• Шумаревић	• Марковић
Драгомир Здравковић	Љубомир Лукић
Драго Гавриловић	Љуба Милутиновић
Ђока Павловић	Лука Пурић

Лука Милишић	Панга Тадић
Марко Вулетић	Петар Крајиновић
Маринко Грујичић	Петар Арамбашић
Милан А. Павловић	Раде Михајловић
• М. Јовановић	Радисав Јовановић
• Јечменица	Радоје Лишанин
• Д. Здравковић	Раша Ђуковић
• Ј. Станић	Сава Константиновић
Миладин Ђокић	• Раденковић
Милисав Миливојевић	• Кнежевић
Миленко Стевановић	• Поповић
Миливоје М. Поповић	Самуило Тајтацаковић
Милован Матић	Светозар Јанковић
Милован Миленковић	• Стевановић
Милорад М. Павловић	Света Гођевац
Мирко Павловић	Светозар Спасић
Михајло Перовић	Сима Баша
• Р Живковић	Соломон Азријел
• Л. Ђурић	Спасоје Ранковић
• Г. Поповић	Сретен Ђорђевић
• Обрадовић	Станимир Мирковић
• Стојић	Стеван Бошковић
Миша Полићевић	• Танасковић
Мића Црвенчанин	• Јовановић
Младен Обрадовић	• Бркић
Моша А. Леви	• Максимовић
• И. Фархи	Татомир Петронијевић
Настас Крстић	Таса Неранџић
Нахман Леви	• Субашић
Никола Радовановић	Тома Раденковић
Никола Д. Кики	Тодор Михајловић
Никола Крстић	• Ђурић
Нисим Б. Арон	• Мраовић
• Ј. Коен	• Пејчић
• Тајтацаковић	Цветко Савчић
Павле Матић	Хајим Азријел
• Маринковић	Хајнрих Флајшер
• Ђ. Мијатовић	

Српско Трговачко Удружење

ИЗВЕШТАЈ

Управног Одбора Српског Трговачког Удружења

о раду и стању удружења у 1907. години.

Обрт у нашој спољњој трговини, који је почет у другој половини 1906. године настављен је у јачем обиму прошле године. Док је наша земља претпрошле године била само за шест месеца у неуговорном односу са суседном монархијом, и док још нису нови трговински уговори са осталим државама били закључени за нови период на пространијој основи, но што је то за прошли уговорни период био случај, дотле је у минулој години за све време трајало неуговорно стање са Аустроугарском, међутим су ступили у живот многи трговински уговори, који су закључени са осталим државама. То је дакле још јачи повод био, да су се наше трговинске везе са Аустроугарском, које су за време од прошла два уговорна периода биле веома снажне и веома развијене, почеле кидати невероватном брзином и јачином, да је то давало обележје као да се више никада неће моћи повратити у некадашњи однос. Овај нагли процес остав-

љања и прекида трговинских веза са суседном монархијом морао је наступити као природна последица поступања Аустроугарске према извозу и провозу наших артикала у и кроз области њезине. Стављајући апсолутну забрану увоза и провоза наше стоке и сточних производа, Аустроугарска је и својим високим стопама аутономне царинске тарифе на цереалије онемогућила извоз наших жита за своје области. У исто време она није могла бити потрошач нити посредник за нашу суву шљиву и пекмез с обзиром на своје високе аутономне царинске ставове. С друге стране опет она није била у могућности, ни да пласира своје индустриске продукте у Србији, јер је била у неповољнијем положају од осталих држава, с којима су закључени нови трговински уговори. На тај начин су наши трговински односи са Аустроугарском веома ослабили, и ни из далека нису били оно, што су некада били.

Упоредо са раскидањем трговинских веза са Аустроугарском наступило је јачање и снажење наших односа са осталим државама. Не могући извозити своје производе за Аустроугарску наши су трговци управљали извоз у друге земље. Овај посао ишао је повољно за готово рећи све артикле сем живе стоке. Огуда се није осетила штета од неуговорних односа са суседном монархијом у оној и онаквој мери, како су то многи претпостављали.

Шта више и сам извоз живе стоке за јужне и друге пијаце, и ако није показао повољност, није ипак ни резултирао са великим

штетама. Али, што је главно, за ову врсту трговине стечено је искуство у довољној мери минуле године, да наши трговци знају, шта им ваља чинити.

Прерада говеђег и свињског меса узела је маха, тако, да су се сточне прерађевине почеле извозити у јачем обиму, но што је се мислило.

Сува шљива и пекмез извожени су у довољној количини за све друге пијаце сем Аустроугарских. То је исто било и са нашим житом, које се поглавито експортирало за Белгију и Немачку.

Да је наш извоз био боље обезбеђен новим трговинским уговорима, који су закључени са осталим државама, извесно је, да би се много другачије и лакше сносио неугворни однос са Аустроугарском, и да би се трговинске везе са тим државама још јаче утврдиле, но што су. Али и овакви уговори, какви су, престављали су повољније стање, но што је под режимом ранијих уговора са овим истим државама било, или што преставља у опште неугворни однос или царински рат.

*

Нови трговински уговори, који су закључени са другим државама, и који су прошле године ступили у живот, нису испали онакви, како је се очекивало, и како је се веровало, да ће моћи бити свршени.

Удружење је стајало на гледишту, да ти уговори треба да буду тарифски пространи. Ово не тога ради, да би се увозу у Србију помогло, јер се увоз може аутономним законом регулисати како потреба захтева, већ ради што бољег успеха у нормирању нашега извоза за те државе. И да би се ово постигло, морале би се са наше стране дати компензације у тарифским олакшицама за увоз индустријских артикала тих земаља за Србију.

Али и ако је ово гледиште удружења било тачно, и ако је оно било познато ме-родавним чињеницима, јер је о њему било речи и у прошлогодишњем извештају удружења, ипак оно није спроведено у нове уговоре. Какви су узроци били, те се ова идеја није остварила, ми не знамо поуздано, али се може претпоставити, да је оскудевала код других уговорница добра воља за давање већих олакшица нашем извозу, или да нису са наше стране добро и правилно схваћени привредни интереси земаљски при преговорима.

Извоз живе стоке као и сточних сировина и прерађевина новим уговорима није обезбеђен онако, како је то требало постићи, јер су стопе царинске за те артикле релативно високе. Примера ради наводимо, да се у Италији за волове плаћа 38 лира по комаду. Међутим и у другим уговорима за сточне прерађевине царине су несравњено веће од оних, које смо уживали по прошлом уговору са Астроугарском.

Не обезбеђујући извоз ових наших главних артикала, ми смо уговором са Италијом довели у питање и наше виноградарство, јер је стопа царинска на вино при увозу у Србију ниска, а уговором са Швајцарском угрозили смо напредак и развијање млекарске индустрије и то сира, јер је за швајцарски сир Ементалер у тврдом комађу, у котурима тежим од 60 кграма, предвиђена царина у 40 динара од 100 кграма, што преставља ниску стопу с обзиром на укинуту трошарину на Ементалер.

*

Почетком прошле године, када ови нови уговори још нису били закључени и ступили у живот, удружење је стално радило на томе, да би краљевска влада требала да нађе пута и начина, те да се дође до споразума са суседном монархијом, и да се закључи са њом што пре трговински уговор. Тога ради је још у Јануару месецу одредило своје преставнике, који ће краљевској влади изнети тежњу Српског Трговачког Удружења.

Од краљевске владе преставници удружења добили су изјаву, да влада стално ради на томе, да се нашој трговини и производњи што пре олакша положај, и да је са своје стране показала довољне предусретљивости према суседној монархији, према чему се има надати, да ће се доћи до споразума и уговора са Аустроугарском.

Делајући на постизавању сагласности са суседном монархијом краљевска влада је изја-

вила и готовост, да ће упоредо са овим предузети и друге кораке, да би се земаљској трговини помогло. Тако је речено, да ће трговински уговори са осталим државама, чим буду закључени, ступити одмах у живот и пре размене ратификација. Сем тога, да није искључена могућност, да се приступи и ревизији новог трговинског уговора са Немачком; и најзад да би тај посао као и издавање минималне тарифе, по којој би се царинили увезени предмети из уговорних држава, послужили као погодно средство за олакшавање положаја, у коме се налазе произвођачи трговци и потрошачи за случај, да се питање о преговорима и закључењу новог трговинског уговора са суседном монархијом протегне са буди којих разлога.

Ова изјава краљевске владе преставницима удружења садржавала је у себи све мере, које је Српско Трговачко Удружење предлагало, с том само разликом, што је удружење стајало на гледишту, да би ревизија уговора са Немачком као и издавање минималне тарифе требало да се изврши одмах, без обзира на то, хоће ли се и када постићи споразум са суседном монархијом. Ово је мишљење удружења престављено, као израз тврдога уверења, да се овим начином пре може доћи до сагласности са Аустроугарском.

У току прошле године а после овакве изјаве краљевске владе удружење није никако престајало радити и дејствовати код краљевске владе усменим и писменим преставкама,

да се нађе погодан пут, те да се дође до споразума са Аустроугарском и закључи нови трговински уговор.

Тако је износило своје гледиште, да се бар провизорно закључи уговор, који би важио до краја прошле године, претпостављајући, да би се за то време могао закључити и дефинитиван уговор, што би свакако лакше било постићи, но када би трговински односи између Србије и Аустроугарске остали нерегулисани. Јер другачије теку преговори међ државама, које су у неуговорном стању или царинском рату, од оних, које имају међусобне трговинске односе већ нормиране уговором било дефинитивним или привременим.

Тога ради је удружење мислило, па то своје мишљење краљевској влади и саопштило, да је учињена погрешка, што око половине прошле године није закључен провизоран уговор са Аустроугарском.

Колико је много удружење полагало на то, да се што пре дође до уговора са суседном монархијом, послужиће као доказ и факат, да је оно заступало такво гледиште, какав би требао да буде нови дефинитиван уговор, да би и Аустроугарска то могла акцептирати без икакве резерве.

Благодарећи редакционом одбору „Трговинског Гласника“ удружење је то своје гледиште и јавно заступало. Оно је у овоме:

да треба тражити, да новим уговором добијемо право за извоз живе стоке за Аустроугарску као и за извоз и провоз сточних сировина и прерађевина у и кроз области суседне монархије. Али ако се види при преговорима, да то право не можемо издејствовати, онда у крајњем случају пристати и на то, да добијемо право на извоз и провоз свежега и прерађенога мяса и осталих сточних продуката у и кроз Аустроугарску. Сем тога удружење је тражило, да новим дефинитивним уговором треба обезбедити повољне царинске стопе на суву шљиву, пекмез, свеже воће, јаја и друге производе, које извозимо. На послетку, да новим уговором ваља подесити релативно повољне стопе царинске и на увоз робе из Аустроугарске, али тако да се не угрози опстанку наше индустрије, већ да се и она може под заштитом развијати.

Ово је становиште одиста давало могућности, да Аустроугарска да свој пристанак на њ, и да се под оваквим начелним погодбама приступи и самом закључењу уговора.

Али уговор у прошлој години није свршен. Он је закључен тек 1908. године.

*

И ако је Краљевска влада мислила, да минималну тарифу треба издати на случај, да се до споразума и уговора са Аустроугарском не дође, ипак је Српском Трговачком Удружењу још у Јануару месецу прошле године стављено до знања, да би оно требало да спреми материјал за ову тарифу. Тога ради

је удружење одмах и ангажовало не само чланове управе, већ и трговце из разних бранша, да овоме послу приступе.

У низу седница, које су због тога држане, удружење је формулисало своје мишљење о висини царинских стопа, колика би требала да буде за поједине важније бројеве опште царинске тарифе, који нису предвиђени у новим уговорима. То своје мишљење удружење је писмено саопштило г. министру финансија 22. фебруара прошле године, молећи га, да се при преради опште царинске тарифе односно при изради минималне тарифе узме у обзир. У исто време удружење је молило, да се и у самом наименовању у тарифи учине измене, како је у седницама удружења утврђено, и како је г. министру представљено.

При овоме раду удружење није имало пред собом само интерес увозника, већ је се веома обазирало на заштиту домаће радиности. Сем тога утврђујући висину царинских стопа, оно није никако губило из вида ни то, да уговор са Аустроугарском није закључен, па је тога ради и предложило такве стопе, да би се од њих при преговорима са суседном монархијом могло знатно силазити. Најзад удружење је узимало у обзир и фискалне интересе наше земље, знајући, да стопе царинске треба да буду тако високе, да се накнади државни приход од укинутог обртнога пореза, укинуте извозне царине и мере.

Саопштавајући своје мишљење г. министру финансија удружење је и том приликом дало израза свога уверења, да потреба земаљска захтева, да се минимална тарифа изда што пре.

Овај је посао удружења свршен брзо, и ако је веома тежак и деликатан, али није отуда земља добила никакве користи. Краљевска влада није издала минималну тарифу.

*

Увозно царинење вршило је се прошле године са великим тешкоћама тако, да су трговци злагани били штетама, без којих је требало и могло бити. Ово је у толико теже погађало трговце, што су иначе били у неизвесности, шта да раде са робом, коју су из других држава повукли, да ли да је одмах увозно оцарине, или да је оставе наместишту, док се трговинско политичке прилике не поправе.

Услед овога удружење је чешће чинило преставке Министарству финансија и писмене и усмене, тражећи да се убрза и олакша увозно царинење. Тако је под 9. Мартом умолило г. министра финансија да узме у оцену и решење ова питања, која су му изнета:

1., Број царинских чиновника и другог персонала по царинарницама је мали, да се услед тога успорава рад. Исто је тако мален број указног особља у Царинској управи, те се појављени спорови не решавају оном брзином, како је желети. Тога ради удружење

је изнело гледиште, да би ваљало повећати персонал како у царинарницама тако и у царинској управи.

2., Да би се олакшао посао око цариније, удружење је предложило, да би уверења, која издаје царински биро, о стопама, по којима треба какву робу царинити, ваљало да важе за годину дана за оне артикле, за које је то могућно утврдити према самом њиховом својству. За то би се време угледи робе имали чувати под печатима царинарничним и декларантовим.

Ако би које уверење царинскога бироа било оглашено у Царинској управи за нетачно, онда о томе извести не само биро, већ и лице, које је уверење тражило.

Сем тога да би добро било, ако би г. министар установио у царинском бироу специјалан регистар по могућству са трговачким наименовањем робе, за коју се уверења издају, јер је на тај начин лако наћи, да ли је и у којој прилици издато уверење за исту робу, те би могло бити једнообразности. То би најзад могла и сама Царинска управа водити.

3., За случај, када је какав спор о роби, која лежи у царинским магацинима, требало би законом предвидети, да се он има расправити, и решење предати жалиоцу најдаље у року од 15 дана од дана поднете жалбе царинарници за Министарство финансија. Кад је пак какав други царинско административан спор, онда би овај рок требао да буде 30 дана.

4., Декларанту би требало оставити на вољу, да и код једноврсне робе и из једног

тарифског броја пријави робу у нето тежини, изнађену мерењем, а не само по одбитку прописне даре, а нарочито код оне робе, која има велики амбалаж, као што су: вуница, фулови, сомоти, кошуље итд.

5., Декларантима би ваљало ставити на расположење сем видне прегледаонице у довољном броју и радне снаге, вага, теразија, тегова, сикира, маљева, кљешта, и т. д. што сада није случај.

Мерила би царинска требало чешће контролисати.

6., За трговце би било од велике користи, када би се званично издало технолошко објашњење појединих артикала код сваког тарифског броја, где би било и назначено, који предмети долазе под који број.

7., Рачуне уз декларацију не би требало тражити, јер је за то престала потреба укинућем обртнога пореза.

8., Статистичке декларације не би ваљало захтевати, јер се из униката декларације, који код царинарнице остаје, види све, што је потребно за статистику.

9., Царињење простих, обичних кутија, које дакле нису луксузне, већ служе за завој, у коме се роба и продаје, треба царинити по Бр. 470. а не по Бр. 471. тч. 1. б. и 2.

Износећи све ове мисли, Удружење је молило г. министра, да их прими, и према томе да се донесу потребне измене и допуне у односним законима. Г. министар је нека од ових мишљења усвојио, али многа су питања остала још нерешена.

Исто тако Удружење је 10. априла упутило г. министру финансија преставку ове садржине :

„Има већ неколико дана, како се на царинарницама тражи при увозном царињењу робе из Енглеске оригиналан товарни лист, којим би се утврдило, да роба одиста иде непосредно из Енглеске за Србију. Узрок оваквом поступању нама је необјашњив, јер ма какав да је, он ипак не може оправдати отежицу, која се трговини чини на овај начин. Шта више и сама наређења царинског закона не могу ићи у прилог оваквог рада наших царинарница.

У члану 34. царинског закона вели се, да се уз декларацију мора поднети поред осталих докумената и товарни лист, али се не каже, да тај товарни лист мора бити и оригиналан т. ј. директан из места, одакле је роба за Србију упућена. Кад тако гласи овај законски пропис, онда је природно, да царинарнице не могу ни тражити оригиналан директан фрахт, већ само онај, који је с робом дошао у Србију.

Законодавац је имао разлога, што је овакво наређење прописао, јер је апсолутно немогуће, да се добије товарни лист оригиналан из места, одакле се роба упућује за Србију, кад се зна, да може бити случај, да се роба мора претоваривати, и путовати са више товарних листова, док до Србије дође. Довољно је само, да узмемо за пример, да је извесна роба послата из Енглеске за Србију. Таква роба путује по једном товарном листу бродом н. пр. до Хамбурга. Ту се товари у

вагоне, а ови се могу комплетирати са робом, која је упућена у разне државе, као Аустрију, Мађарску, Бугарску, Румунију и т.д. Тога ради она мора путовати са новим товарним листом до места, одакле је, као центра, најпогодније, да се тако комплетирана распореди за дотичне државе. У овом случају она ће доћи до Беча. Ту се опет врши подела робе према томе, како која мора путовати за коју државу. Роба, која се упућује за Србију или Бугарску, добије нов товарни лист, и с њим дође до Београда или Софије.

Ето овим примером се најочитије утврђује, да је немогуће поднети царинарници оригиналан фрахт из Енглеске, јер се зна, да је роба до Србије путовала са неколико товарних листова, и да ти листови морају као новчани документи дотичних транспортних друштава остати код њих ради обрачуна. Зато је законодавац и прописао, да се подноси товарни лист, не казујући директан — из места, одакле се роба упућује, већ претпостављајући онај, који са робом приспе у Србију.

Али и ако је ово наређење законско јасно, оно се ипак не примењује, као што треба, већ се, као што напред помену смо, тражењем оригиналнога товарнога листа из Енглеске, чини велика тешкоћа увозној трговини.

Ако се оваквим неправилним поступком царинарница циљало на то, да се сузбије увоз аустроугарских производа из Енглеске у Србију, тај је циљ промашен. Оваквим радом царинарница неће се ни у колико моћи таква увоз сузбити.

Господину министру је познато, да у Ен-глеској постоји увозна царина на врло мали број артикала, и да се страна роба, увезена у Енглеску, после врло мало времена нату-рализира, и као енглеска извози у друге др-жаве. То је факат, о коме ваља водити об-зира. Аустроугарским трговцима и индустри-јалцима ништа не смета, да своје артикле извезу за Енглеску. Тамо неће платити увозну царину. После врло кратког времена трго-вачке коморе, на захтев појединаца, могу из-дати уверење, да је та роба енглеског по-рекла, што оне то увек чине, чим стекну уве-рења, да је роба одређено време била у Енглеској. Са оваквим уверењем, та се, у ствари аустро-угарска роба, шаље у Србију, и са њом ће се поступати као са робом, која долази из уговорне државе.

Да овако поступи аустроугарски трговци и индустријалци имају потпуно рачуна, јер подвоз до Енглеске, и отуда до Србије, много мање износи, но што је диференција између наше опште царинске тарифе и осталих уго-ворних тарифа на извесне артикле.

О овоме је ваљало водити обзира онда, када је уговор са Енглеском закључиван. Али сада покушавати, да се овакав увоз сузбије тражењем оригиналнога фрахта из Енглеске, то је и без циља и без користи. Онај, који хоће на тај начин, да увози аустро-угарску робу из Енглеске у Србију, може одиста до-казати, да је роба из Енглеске упућена. Пре-ма томе товарни лист не може никако да утврди порекло робе. За то је његово тра-жење неоправдано, и само се тиме причи-

њава огромна штета трговцима, који енглеску робу увозе у Србију.

Порекло се робе обично доказује уверењем трговачких комсра, уверењем и визом наших конзула, или других власти дотичне земље, или чак и рачуном, ако се тиме задовољавају царинске власти земље, у коју се роба увози. Али товарним листом, као што се из предњег примера види, апсолутно се не може утврдити порекло робе.

Удружење нема ништа противу тога, да царински органи предузму мере, ако се према оваквим приликама у Енглеској то може чинити, те да се сузбије увоз аустроугарске робе из Енглеске у Србију, али ни у ком случају не може сматрати, да је оправдано средство противу тога тражење оригиналног фрахта из Енглеске па чак и свих осталих до приспећа робе у Србију.

За то има част умолити г. министра, да изволи наредити царинарницама, да од оваквог тражења одустану, те да се не кочи то-чак нашој трговини, и да не би наши трговци били принуђени, да даље трговање са Енглеском обуставе...“

По овој представци г. министар је донео решење, да царинарнице у будуће не траже директан фрахт за робу из Енглеске.

Сем ових удружење је чинило и друге још представке сопственом иницијативом или по молбама појединих чланова удружења, а све у циљу, да се увозно царињење олакша и убрза.

У прошлој години као и у ранијим често се пута дешавало, да се при примени тарифе наплати мања возарина на нашим жељезницама, и да се услед тога врши накнадно потраживање у року, који је § ом 53. правилника за жељезнички саобраћај предвиђен. Али како је тај рок релативно велики — година дана — то је бивало, да се трговци излажу великим штетама, јер они за то време ту робу, на коју је мање наплаћена возарина, распродају, калкулишући је према плаћеној возарини. Према томе, кад морају после тога плаћати накнадно возарину, они су у штети, што не би био случај, да им је правилно наплаћена возарина, чим су своју робу и предали жељезници за превоз.

Да би се ово избегло, удружење је умолило г. министра грађевина, да познатим путем измени поменути §. правилника за жељезнички саобраћај у томе, што би се предвидео рок од три месеца, у коме би жељезница имала права тражити накнадно мање плаћену возарину. Рок од године дана могао би остати за застарелост права појединаца за тражење повраћаја више наплаћене возарине. Само би потребно било, тако је удружење нагласило, у интересу наше трговине, када би се предвидео и рок, у коме жељезничка дирекција има наредити повраћај. А то време не би требало бити дуже од шест месеца.

Да ово последње удружење истакне, дале су му повода многе жалбе наших трговаца, да им се повраћај више наплаћене возарине

не врши по две, три и више година, од дана, када су молбом тражили повраћај.

По овој преставци удружење није добило никаква одговора, нити му је познато, да је по овоме штогод рађено.

*

Како је минуле године израђен нов предлог закона о радњама, који је удружење већ толико година тражило, то је министарство народне привреде упутило удружењу тај пројекат на проучавање и оцену с молбом, да му удружење достави своје примедбе и мишљење о појединим наређењима.

И удружење је тај посао свршило у заједници са изасланицима Београдске Трговачке Омладине тако, да је под 3. Децембром послало г. министру народне привреде одговор ове садржине :

„Господину

Министру н. привреде

Српско Трговачко Удружење споразумно са изасланицима Београдске Трговачке Омладине у неколико својих седница расмотрило је предлог закона о радњама, који је израђен у подручном Вам министарству, и има част изнети Вам своје мишљење, како би га ваљало изменити или допунити, па да одговара добро циљу, у коме је и рађен. У напред пак морамо нагласити, да смо се готово рећи искључиво бавили предметима, који се тичу трговине, трговаца и трговачког особља; и да без

ревизије у смислу, у коме ниже износимо своја опажања, не би требало подносити овај пројекат Народној Скупштини на решавање.

Ми налазимо, да би слободно упражњавање трговачких радња, о коме је реч у чл. 1. предлога законског, ваљало да буде само по варошима, према чему би имао и даље остати у важности закон о сеоским дућанима од 25. октобра 1870. и његове измене и допуне од 20. фебруара 1891. године. Разлози, који су постојали онда, када је овај закон о сеоским дућанима донет, и када су доцније узаконене и измене и допуне у њему, постоје и сада. Зато се указује и потреба, да трговање по селима буде у границама овога закона и његових измена и допуна.

Према овоме би ваљало допунити чл. 1. предлога законског у овоме правцу, као год што би у вези са тим требало другачије редиговати чл. 96. Из закључнога члана 131., у коме се говори поред осталог о престанку важности појединих закона, ваља изоставити оно, што се односи и на престанак важности закона о сеоским дућанима и његових измена и допуна.

У члану 2. пројекта законског учињена је подела радња на самосталне и несамосталне, међутим није постављена довољно јасна разлика међ њима. Нарочито пак термини „самосталне“ и „несамосталне“ радње ни најмање нису погодни за циљ, који имају да објасне. Радње, које немају нарочите локале за радионице или продавнице, и које нису протоколисане нити означене нарочитим натписом (шилдом) по пројекту законскоме сматрају се за несамосталне. Међутим и такве радње могу појединци самостално упражњавати, те отуда ће бити пометње у употребљеним терминима. За то је по-

требно да се ти термини замене другим погоднијима. А исто тако би саму ову поделу радња ваљало боље обележити, што би на првome месту за основ требало да послужи разликовање трговаца у одредбама трговачког законика на трговце пунога и мањег права, као што је то случај у немачком трговачком закону, а и што је по садашњој нашој еснафској уредби (§ 71.) донекле изведено.

Да би према чл. 5. пројекта законског коморе могле решавати о одузимању права на држање ученика оним лицима, која су осуђена за дело, које собом повлачи губитак грађанске части, и то за време, док своју част не поврате, потребно је допунити овај предложени члан тиме, да су судови облигатни извештавати коморе о оваквим пресудама.

У одељку, где се говори о помоћном особљу у радњама, налазе се многе одредбе, које не могу наћи своје примене и на трговачке помоћнике и ученике. Међутим изостало је доста наређења, којима би ваљало нормирати однос између трговаца и трговачких помоћника и ученика. За то би најподесније било да се посебице пропишу одредбе које ће се односити на трговачке помоћнике и ученике, и којима ће се регулисати њихов положај према принципалима. Разуме се, да би ово ваљало учинити тако, да главне одредбе буду у трговачком закону, а оне мањег значаја у закону о радњама. Ми, примера ради наводимо, да је овако решено ово питање у новом немачком трговачком закону као и у закону о радњама, и да је тај начин веома погодан и за нас.

Чинећи ову општу напомену, чија је оправданост несумњива, ми се надамо, да ће је г. Министар узети у обзир, и да ће сам пројекат закона о радњама у овоме правцу преправити.

На садања наређења у предлогу законском, која се налазе у овом одељку, имали би да учинимо ове примедбе :

У чл. 10. речено је, да радни однос може трајати највише шест месеца, међутим је за наше прилике много погодније и то како за привципале тако и за особље у радњама, да тај однос траје годину дана. Повишавањем овога рока обезбеђује се у радњи извесна сталност, која је потребна, а и особљу у радњи даје се гаранција за дуже време утврђенога пословања. Према овоме би и у чл. 11. пројекта законског ваљало у овоме смислу учинити измену.

Сем тога у чл. 10. ваља предвидети да се уговором између принципала и трговачких помоћника има да утврди награда помоћнику. Ну ако послодавац, обнављајући више година уговор са помоћником, не предвиди награду односно повишице, дужан ће бити дати помоћнику награду са годишњим повишицама, колико буде решила трговачка комора.

У чл. 11. пројектован је став, да ће министар народне привреде по саслушању комора прописати услове, под којима уговор између принципала и особља у радњама престаје важити, или се може раскинути. Ми сматрамо ову одредбу као недовољну. Ово би питање ваљало решити у тргов. законнику или ако се жели, да га реши закон о радњама, онда ваља донети и одговарајуће одредбе.

Код чл. 12 става, 3. требало би додати, да поред тамо именованих радња могу бити отворене и кафане, гостионице (хотели) и механе, пошто ово изазива потреба.

Исто тако у овоме би члану ваљало на место последњег става прописати наређење, да ће радно

време у појединим трговачким радњама утврђивати трговачке коморе. Одлука тргов. комора по овоме треба да има обавезну силу како за трговце тако и за њихово особље.

У чл. 13. требало би укинути тч. 2. где се говори о употреби помоћног особља и у празничним данима и то у радњама и предузећима, у којима се рад по самој природи посла ограничава на извесно кратко време у години (сезона) и чија делатност у томе времену показује особиту живост. Ово с тога, што би иначе таква одредба штетно утицала на помоћно особље, јер би му се одузела могућност, да за време сезоне посећује стручне школе.

Чл. 14. изгледа, да се не односи на трговце и њихово помоћно особље. Али ако је се при грађењу овога пројекта законског циљало, да се и они обухвате, онда морамо скренути пажњу на наше мишљење изнето код чл. 12. да радно време треба да одређују тргов. коморе а не послодавачке и радничке корпорације. Сем тога да је за одмор у подне довољан један час.

Из чл. 17. друга реченица требало би да изостане. Кад се већ не допушта, да принципал у уверењу, које издаје своме особљу, изнесе праву оцену о њима и њиховом раду, па ма каква она била, онда нема разлога прописивати само, да се не сме у уверењу бележити оно што би за радника било неповољно.

У чл. 18. прописано је, да ће министар нар. привреде по саслушању комора одређивати број ученика за поједине врсте радња. Боље би било по нашем мишљењу, да овај посао врше саме коморе, које ће одређивати број не за поједине врсте радња, већ за поједине радње. Може се десити

да две радње једне и исте врсте не потребују једнак број ученика. Једна ће можда бити задовољна са двојцом а другој ће бити мало и пет ученика. Да се само министарство не би упуштало у решавање и оваких питања, која су свакако од мањег значаја од оних, којима би се министарство по разним својим гранџама имало да бави, погодније је и лакше је, да тај посао врше коморе.

Из чл. 21. други став треба изоставити, јер ми стојимо на гледишту, као што смо и напред поменули, да радно време коморе одређују.

Исто би тако ваљало изоставити и последњи став чл. 22. Неправедно је захтевати, да трговац плаћа ученика, који не буде довољно спреман и кога надлежни због тога даду другом трговцу на изучавање. Ако какав ученик по природи својој не може код свога принципала да изучи посао, зашто онда кривити због тога принципала и гонити га да даје накнаде таквом ученику. Међутим је врло чест случај, да је ученик везан, да у опште нема моћи да схвати посао, који треба да изучава. Зато дакле није право да принципал плаћа ма какву оштету, што таквог ученика није могао оспособити и прогласити га за помоћника.

У чл. 23. имало би се додати, да трговачке коморе могу одузимати ученике од принципала у случајевима, који су у овоме чланку предвиђени, јер није речено, ко ово право има.

Код одељка, у коме се говори о обавезама послодаваца на случај болести и повреде раденика, а у чл. 25., требало би предвидети код другога става, да се послодавци ослобођавају својих обавеза и у случају кад раденици писмено изјаве послодавцу, да неће да се осигурају.

Трећи одељак, који предвиђа осигурање раденика не би требао да се односи и на особље у трговачким радњама. Ми стојимо на гледишту, да трговачке коморе треба да пропишу правила о осигурању трг. помоћника, што би било обавезно како за принципале тако и за помоћнике. Тога ради ваља у чл. 103. пројекта овакву одредбу ставити, ако се мисли, да овакве одредбе, какве су у пројекту о тргов. коморама, треба да остану.

Поводом овога питања о осигурању раденика слободни смо учинити напомену, да закон о радњама не треба у опште да третира и овај предмет. То ваља да буде ствар особеног законодавства, као што је то случај и у других културних држава. Ову напомену чинимо с тога, што сем овога има још и других материја, које су у пројекту разрађене, а којима није место ту, па за то пројекат губи карактер закона о радњама.

Код чл. 33. ваља рећи да чланови изборног суда бирају петог члана за председника а у случају њихова неспоразума, да председника бира општински суд. Ово је потребно тако учинити са разлога, што може наступити случај, да се четири члана никако не могу да споразумеју, ко ће међ њима бити председник па чак ни коцка то не може повољно решити. Али баш и када би се сложили, опет би било онемогућено суђење, ако се гласови поделе.

Ако је се при грађењу овога пројекта циљало, да четири члана бирају председника, који није из њихове средине, као што ми желимо, а што није према садањој редакцији овога члана постигнуто, онда се ова наша напомена у толико пре треба примити.

За продужне школе, вели се у чл. 36. да ће се оснивати по захтеву мин. нар. привреде, и да ће их издржавати дотичне општине, заједнички са занатлиским и тргов. организацијама и власницима индустријских предузећа у дотичном месту. Ми се не слажемо са тим, да се по захтеву министрову ове школе отварају, већ стојимо на гледишту, да треба да буде приватне иницијативе од самих општина. Ако се остави министру то право, онда није искључена могућност, да се чини злоупотреба, и да се нагоне поједине општине, у којима нису преставници политичке присталице дотичног министра, да морају оснивати овакве школе, и ако за то нема потребе, и ако можда општина нема ни материјалних средстава за то. Тога ради треба из овога члана изоставити речи, којима се обележава право министрово, да се по његовом захтеву школе отварају. Ово у толико пре, што је већ у члану 37: предвиђено, које општине морају отворити продужне школе — а то су оне, у којима има више од 10.000 становника.

Други став чл. 37. треба другачије редиговати, и рећи, да општине ради покрића потребних издатака за продужене школе могу разрезати прирез на све своје грађане. Није право, да овај прирез падне само на послодавце, јер би он у појединим општинама могао достићи такву висину, да би то било веома тешко за послодавце.

Берза рада, о којој је реч у чл. 40. и 41. није установа погодна за нас, нити ће се она икад моћи остварити. Шта више и друге много напредније земље од наше у сваком погледу не загревају се за ову установу. Примера ради наводимо, да је у Француској ова идеја напуштена.

У чл. 96. нетачна је дефиниција, да се под трговачком радњом разуме трговање и трговачко посредовање. Трговачка је радња она, у којој се обављају трговачки послови. Који су пак послови трговачки, то је одређено у тргов. законнику, закону о устројству трговачког суда, закону о јавним берзама, закону о акционарским друштвима и другим специјалним законима. Код овога члана треба из трећег става избацити другу реченицу, у којој се говори о сеоским дућанима, што има везе са нашом напоменом код чл. 1. пројектованог закона.

Исто тако треба ставити оgradu код става првог чл. 97., да се не односи на сеоске дућане. Код другог става овога члана ваља одређеније рећи, шта ће бити са радњама комисионо-агентурским, пошто комисионе радње могу имати робе на лагеру, а агентурске не.

У чл. 99. ваља прописати, да ће време за распродају одређивати коморе, али да оно не може бити дуже од три месеца, као и то, да они, који врше распродаје, не смеју за то време набављати нову робу. Ово је потребно унети ради спречавања злоупотребе и обмањивања потрошачке публике.

Одредбе о трговачким коморама по нашем уверењу требало би заменити онима из пројекта закона о тргов. коморама који је Српско Трговачко Удружење израдило. Основа је овога пројекта најсавременија и одговара потпуно нашим приликама, што већ није случај у пројекту закона о радњама. За то мислимо, да ће г. министар усвојити ово наше гледиште. У исто време овом приликом напомињемо, да би у одредбама о тргов. коморама требало предвидети, да и тргов. помоћ-

ници, и то њих двојица, могу бити чланови коморе. Трговачке помоћнике за коморе бираће Тргов. Омладина онога места, у коме комора постоји.

У чл. 118 прописана је казна и за оне, који би у својим радњама продавали предмете, који не долазе у обим њихових занимања. Ми мислимо да се ово наређење не може односити на трговце, пошто по овом пројекту законскоме не постоје трговачки еснафи, па према томе ни подела рада према еснафском занимању. Нарочито пак не могу постојати ограничења са трговином појединих израђених предмета у овим трговачким радњама, које се баве гуповином и продајом. Ако се пак циљало противно овом мишљењу, и ако је се хтело, да трговци у својим радњама не могу држати и продавати све могуће артикле, који су предмети слободног трговања, па је с тога казна у овом члану и предвиђена, ми најосудније устајемо противу тога. То би значило, да се мешовите тргов. радње забране, међутим највећи је број баш таквих радња у земљи. Недогледне штете, које би отуда произашле и трговцима и земаљској трговини не би се могле ничим оправдати. Указујући на ово, ми молимо г. министра, да ни под којим условом не допусти, да се без потребе излаже огромним штетама наша трговина, и према томе да поменуто наређење у овоме члану изостави.

У вези са нашом напоменом код чл. 40 и 41. ваљало би преправити и тач. 4 чл. 118

У чл. 119 треба тч. 6 специјализирати. Ми никако не можемо допустити, да државни органи могу вршити свакад и опште прегледе трговачких радња, и да морају власници радња таквим органима давати каква обавештења. Најмање пак и да се казна над власницима због тога изриче.

Ваља прописати случајеве, кад се може преглед вршити, али се не може допустити, ни правдати, као што је у пројекту, опште наређење да се у свима радњама преглед може вршити. Има појединости, које су тајна сваке трговачке радње, и то не морају и не смеју знати ни државни органи. За то би ово наређење, као што поменусмо, требало другачије редиговати.

Исто тако у овоме члану а у тач. 7. постоји један пропис који није оправдан. На име, да могу бити кажњени и органи корпорација и њихових посебних установа, предвиђених овим законом, који не би марљиво вршили дужности.

Ако озакви органи не врше своју дужност, корпорација је ту, која има да каже своју реч, а не неко непозвани да над њима изриче казну.

Према нашој примедби код чл. 17 треба направити и тач. 7 чл. 120 пројекта законског.

У чл. 121. тч. 4. која говори, да ће бити кажњен послодавац, чији ученици и помоћници не похађају уредно школе, треба додати, ако буде случај, да ови изостају из школе кривицом послодавчевом.

Код чл. 122. где је реч о замени новчане казне затвором треба предвидети, да се дан затвора рачуна са 10 дин. а не као у пројекту са 5 дин., пошто је ово врло мала сума, а и у другим спец. законима је овакав поступак усвојен, какав ми предлажемо.

Чланом 128. прописано је, да ће се имовина тргов. еснафа, пошто се ови укидају, поделити тако, да 20 од сто припадне тргов. комори, а 80 од сто удружењу, које чланови дотич. еснафа буду образовали по прописима овога закона. Ми мислимо, да ће боље бити по трговце и чланове садањих

трговачких еснафа, ако би се ових 80 од сто уступило Трговачком Фонду, за његов фонд за потпоре, из којег се дају помоћи и потпоре осиротелим члановима и њиховим породицама ових еснафа, који су своју имовину предали на руковање Трг. Фонду. На овај би начин Тргов. Фонд успешно могао вршити свој хумани задатак, а и трговци би знали, да се њихова еснафска имовина не развлачи, да се њоме пажљиво рукује, и да од ње могу имати потпоре сви они, који је потребују. За то би требало овај члан законски у овоме смислу редиговати. Ми много полажемо на овакво решење овога питања, и верујемо, да ће г. министар схватити сву тежину хуманости, која нас руководи, да овакав предлог чинимо. У исто време верујемо, да ће г. министар на овај начин и решити ово питање.

Како смо напред изнели своје становниште о трговачким коморама, то налазимо, да би и чл. 129. пројекта законског ваљало довести у склад са њим.

Изnoseћи све ове примедбе и напомене у намери, да пројекат законски буде што бољи и разрађенији, како би одговарао потребама трговинским, које се осећају, ми молимо г. министра, да их изволи примити и учинити даље што треба“.

У колико је удружење могло сазнати г. министар је био вољан, да акцептира готово све примедбе и напомене, које су учињене на овај предлог законски, али то није извршено, мењајући и допуњујући пројекат пре, но што је Народној Скупштини поднет, већ је се намеравало учинити у одбору скупштинском. Но, као што је познато, овај предлог законски и у прошлој години остао је само предлог.

У септембру прошле године обратио се Суд Општине Београдске актом својим удружењу, молећи га да му у смислу чл. 87. зак. непосред. порезу предложи из реда трговаца 9 чланова и 9 заменика за порески одбор. Удружење је се одазвало суду и саопштило му, да је изабрало за чланове пореског одбора г.г.: Петра Радовановића, Миленка Стевановића, Драгутина Ђукановића, Драгутина Настића, Аврама Мошића, Милована Миленковића, Илију Јовичића, Косту Ђурића и Соломона Азријела, а за заменике г.г.: Мићу Петровића, Станимира Мирковића, Драг. Гавриловића, Миливоја М. Поповића, Косту Глишића, Михајла Перовића, Живојина Јанковића, Димитрија Ђорића и Петра Пејића.

Удружење је претпостављало, да ће суд према поменутом законском наређењу ове предложене кандидате усвојити, међу тим то није урадио, већ је изабрао друга лица. Тога ради је удружење предузело потребне кораке код виших власти, те да се сузбије противзаконити поступак одбора општинског.

*

Како је прошле године владало неуговорно стање са суседном монархијом, то су се друге државе почеле живље интересовати за извоз својих индустријских продуката у Србију. За то је удружење имало јачу кореспонденцију у прошлој години но и у једној ранијој. Ко год се из иностранства обратио ради информације, удружење је одговарало.

Исто тако многи су се из осталих земаља интересовали за наше извозне артикле, па су питали за наше фирме, молећи, да им се ове препоруче. И удружење је ово чинило увек и врло радо. Нарочито је једна пријатна појава била, да су многи странци из свих других земаља, сем Аустроугарске, питали за фирме, које се баве извозом меса, сточних прерађевина, масти и других сточних продуката.

*

Удружење је и прошле године као и ранијих одржавало везе са многим привредним установама, како код нас тако и на страни, дајући или и само тражећи потребна обавештења. Са Извозним Друштвом за Чешку, Моравску и Шлезију наше је удружење било у сталној преписци.

*

Кад год су се наши појединци обраћали удружењу тражећи какву информацију или достављајући случајеве, да су наше власти учиниле штогод противно интересима земаљске трговине, удружење је увек излазило на сусрет давањем жељених извештаја или узимањем у заштиту појединаца на тај начин, што је преставкама својим и протестима код надлежних власти тражило, да се сузбију свачије произвољности, уперене противу интереса српских трговаца.

Фондом великога добротвора трговачке сиротиње пок. Младена Вељковића удружење

је руковало у границама, које су правилима за тај фонд прописане.

Прошле године је издавана помоћ појединим лицима по 30 дин. месечно.

Стање овога фонда види се из ових завршних рачуна :

Рачун изравнања

НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1907. ГОДИНЕ.

Имовина

Р.чн Хартија од вредности	84.627.—
„ Дужника	54.378.45
„ Разних покретности	2.300.—
„ Улога код Управе Фондова	44.000.—
„ Привремених дужника	600.—
„ Благајне сребра	6.870.95
	<hr/>
	Свега 192.776.40

Дуг

Р.чн Главнице	192.007.35
„ Добитка	769.05
	<hr/>
	Свега 192.776.40

Рачун Добитка и Губитка

НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1907. ГОДИНЕ.

Расход

Р.чн Трошкова	110.—
„ Издржавања питомице Д. Ј. Крстићеве	2.400.—
„ Ажије	32.—
„ Издавања помоћи сирот. удов.	5040.—
„ Добитка	769.05
	<hr/>
	Свега 8.351.05

<i>Приход</i>	
Р-чи Прихода	8.351·05
	<hr/>
	Свега 8.351·05

Као што се из овога прегледа види, главница овога фонда је мања од оне из 1906. године, а то с тога, што је прошле године исплаћена једна меница пок. Младена у 2 152·40 динара.

*

Фондом пок. Ванђела Томе, бив. овдашњег трговца и великога добротвора удружење прошле године није руковало, јер по тестаменту није још стекло права на то.

*

Рачунско је стање удружења у прошлој години било овакво :

<i>Приходи</i>	
1. Остатак (салдо) из 1906. год.	Дин. 528·20
2. Улози чланова за 1907. год.	„ 2.712·—
	<hr/>
	Дин. 3.240·20

<i>Издаци</i>	
1. Плата секретару	1.920·—
2. Разни трошкови	630·—
3. Сторнирање три признанице бр. 27, 49 и 117	60·—
4. Салдо за изравнање	630·20
	<hr/>
	Дин. 3.240 20

Подносећи овај свој извештај Управни Одбор Српског Трговачког Удружења има

част на крају саопштити скупштини, да према чл. 21. правила удружења иступају коцком из Управног Одбора г.г. Тодор Михајловић, Милан Јовановић, Дим. Ђурић, Ник. Крстић и Коста Ђурић, а из Надзорног Одбора према чл. 31. правила г. г. Алекса Биба, Павле Матић и Мирко Павловић.

Како су г.г. Миленко Стефановић и Мих. Стојић поднели оставке на чланство у управи, према томе скупштина има да изабере седам чланова за Управни и три члана за Надзорни Одбор.

Београд 9. Маја 1908.

Председник

Коста Др. Ризнић

Секретар

Др. Влада М. Марковић.

Благајник

Соломон Азријел.

Ч л а н о в и :

Тодор Ј. Михајловић, Милан Јовановић, Димитрије М. Ђурић, Драг. Ђукановић, Коста М. Ђурић, Хаим Д. Азриел, Тодор Ђурић, Милан Миленковић, Мажаш Ђајлоки, Стеван Манасковић, Николо Крстић и Влада Радовић.

ИЗВЕШТАЈ

Надзорног Одбора Српског Трговачког Удружења
о новчаном стању удружења у 1907. години

Према чл. 31. правила удружења Надзорни Одбор је извршио преглед примања и издавања благајнице удружења, и нашао, да је стање благајне удружења у прошлој години онако, како је у извештају Управног Одбора престављено, исправно, и има част умолити скупштину да изволи дати Управном и Надзорном Одбору разрешнице.

9. маја 1908. год.
Београд

Алекса Ђиба
Мирко Павловић
Павле Машевић

...
...
...
...
...
...

ИЗВЕШТАЈ

Надзорет Одбор Српског Трговинског Удружења

о повременом стању удружења у 1907. години

Према чл. 31. правила удружења Надзорни Одбор је навршио прелиминарну ревизију и извештао да од ових и ван ових делова удружења, и ван ових делова, да је стање делова удружења у прелиминарним деловима, како је у извештају удружења представљено, испуњено, и има један део делова удружења да изврши у прелиминарним деловима Одбора ревизије.

9. маја 1908. год.
Београд

Милко Милошевић
Милко Милошевић
Милко Милошевић

ЗАПИСНИК

о раду на редовној годишњој скупштини Српског Трговачког Удружења, одржаној 11. Маја 1908. г. у Београду.

Председавао : г. Тодор Ј. Михајловић.

Секретар : г. Др. Влада Т. Марковић.

Комесар : г. Милош Н. Христић.

Господин Тодор Ј. Михајловић отвара скупштину, саопштавајући, да су председник удружења г. Коста Др. Ризнић, и потпредседник г. Милорад М. Павловић, на путу, и према томе да скупштина има по чл. 38. правила удружења, да изабере себи председника.

Збор једногласно моли г. Михајловића, да буде председник, чега се он и прима.

Г. Михајловић престављајући збору комесара министра нар. привреде г. Милоша Н. Христића, моли да се изаберу тројица за потписивање записника скупштинског, и који ће у исто време бити бројачи гласова.

Скупштина је овластила г. Михајловића да кандидује ова лица, што је он и учинио, предложивши г. г. Михајла Г. Поповића, Миливоја М. Поповића и Живка Матића.

Предложене кандидате скупштина је усвојила.

Председник г. Михајловић моли да се слуша извештај управног и надзорног одбора.

Секретар удружења, г. *Dr Влада Т. Марковић*, прочитао је оба ова извештаја.

После овога, а на питање г. *Михајловића*, има ли когод да примети штогод на ове извештаје, узео је реч

Г. Нисим Тајтацаковић. У своме говору вели г. Тајтацаковић, да нема да учини никакву примедбу на ове извештаје, јер су они и добри и тачни. Али се користи овом приликом, да саопшти своје мишљење, да је удружење требало чешће да сазива конференције свих чланова, како би се на тај начин сви чланови састајали и мењали своје мисли о предметима, који се тичу земаљске трговине. За то је умолио управу, да у будуће не избегава сазив конференција, већ на против, да их чешће сазива.

Г. Тодор Ј. Михајловић признаје ову напомену г. Тајтацаковића за оправдану, али у исто време саопштава, да је управа сазивала конференције, но да ове нису биле шире — од свих чланова удружења, већ уже. И сам изјављује своје мишљење, да у будуће управа треба да сазива чешће конференције.

Г. Нисим Тајтацаковић у допуну свога говора предлаже у смислу чл. 36. правила удружења, да се у правилима учини извесна допуна тако, да удружење оснива и клуб трговаца. У томе би се клубу држала предавања и расправљали многи предмети, који се тичу трговине и привреде земаљске. Управа удружења би пак одређивала дневни ред рада у клубу. Чинећи овај предлог моли, да га десет чланова помогну.

Г. *Михајло Г. Поповић* вели, да скупштина може бити задовољна са извештајем управног одбора, јер су у њему лепо представљени послови, којих је доста било, а које је Српско Трговачко Удружење у минулој години вршило. Нарочито морају сви чланови бити захвални управи на раду око отклањања тешкоћа при царињењу робе. Само мисли, да би форма излагања у извештају требала да буде другачија. На име, да се прво говори о унутрашњим пословима удружења, па тек после да се износи општи поглед на трговину и трговинско-политичку ситуацију у прошлој години. За предлог г. *Тајтацаковића* вели, да је неуместан, јер на што стварати трговачки клуб, кад управа удружења може према члану 26. правила сазивати конференције, на којима би чланови удружења могли мењати своје мисли о пословима, који се тичу трговине.

Г. *Тодор Ј. Михајловић* одговара г. *Поповићу* на примедбу, коју је учинио због форме самог извештаја, и вели, да се удружење код нас сматра као комора, па за то прво треба и говорити у опште о трговини у прошлој години, а по том тек о унутрашњим стварима удружења. Слаже се са г. *Поповићем*, да клуб не би требало оснивати, већ би ваљало проширити тач. 6. чл. 26. правила, по коме би управа била дужна да сазива конференције, чим јој се у томе циљу обратe десет чланова.

Г. *Нисим Тајтацаковић* пледира за свој предлог о оснивању трговачког клуба, наговештавајући, да потреба изискује, да се трговци

чешће састају, и да се на тим састанцима саветују о пословима трговачким.

Г. Мих. Г. Поповић говори против овога предлога, и напомиње, да је трговачки клуб излишан, пошто се трговци могу сазивати у конференције, као што је правилима удружења прописано.

Г. Мих. И. Обрадовић, слаже се са предлогом г. Тодора Ј. Михајловића о сазивима конференција, а поводом извештаја Управног Одбора вели, да му није познато, да је министар финансија усвојио ма који од оних предлога, које је удружење у току прошле године чинило у циљу отклањања тешкоћа при увозном царинењу. И данас, помиње у даљем своме говору, постоје тешкоће при царинским експедицијама, међутим министар финансија није предузео ништа, да се оне отклоне.

Г. Милован Матић саопштава, да је постојао глас, како удружење није довољно радило у прошлој години, и да не ради онако, како би према своме позиву требало да чини. Међутим ко год је саслушао извештај управе о раду у минулој години, тај је морао стећи уверење, да је удружење и доста и добро вршило своје послове. Само налази, да би удружење требало да буде енергичније, и када који министар неће да усвоји његове правилне погледе и оправдане предлоге, који се тичу трговине, да онда удружење потражи потпору код свих трговаца, те да се зборови трговаца ангажују за поједине ствари, и да се онда изађе са захтевима и предлозима код појединих министара.

Г. Тодор Ј. Михајловић вели, да од већине и множине људи, који нешто предлажу, или захтевају, неће зависити успех. Потребно је да управа удружења добро ради, а она је то чинила у прошлој години, па ће на крају сваки министар морати увидети оправданост захтева и предлога удружења, и усвојити их. Чешће сазивање зборова трговаца не би могло ништа циљу, који се жели постићи. Управа удружења, којој су чланови поклонили веру, треба да ради, и то је довољно.

Г. Димитрије М. Ђорић изјављује, да је било тражено од управе, да сазове једну конференцију, али, да је ова тај захтев одбила. То је доказ, да и по садањим правилима, каква су, могу појединци тражити да се сазивају конференције чланова, а да се тога ради не морају правила ништа мењати или допуњавати, а најмање пак да се мора и треба оснивати трговачки клуб, јер су сви клубови овакве првроде изгубили свој значај и пренебрегли свој циљ. Наши министри слабо вермају оно, што им удружење предлаже, моли или тражи. Ни једна се влада не плаши удружења већ само куглица. Кад би иза управе Српског Трговачког Удружења стајало неколико хиљада чланова, онда би тек министри водили више обзира према самом удружењу, онда би утицај удружења био несумњиво јачи, но што је данас. За то треба на томе радити, да удружење добије што више чланова.

Г. Павле Матић напомиње, да је тачно, да се проносе гласови о нераду удружења, међутим, да су ти гласови неосновани. Да

би се пак сузбили, управа би требало да одштампа извештај о раду удружења у прошлој години у „Трговинском Гласнику.“

Г. *Милован Матић* налази, да је његово гледиште правилно, да би управа удружења, чим не успе са каквим својим предлогом, молбом или протестом код појединих министара, требало да апелује на све трговце, те да је ови помогну. У томе случају другачије би се министри понашали. Апел би ваљало чинити само за врло важне ствари.

Г. *Милан Јечменица* вели, да је извештај управнога одбора добар, и изјављује због тога захвалност управном одбору. Само прави примедбу, што је управа позивала на конференције и нечланове, међутим није све чланове звала. Слаже се са предлогом г. Тајтацаковића, да би требало основати трговачки клуб. Трговци ваља чешће да се састају и да се саветују о трговачким стварима, а када су на дневном реду крупнија, већа питања, онда позивати на састанке не само чланове, већ и све остале трговце.

Г. *Живко Матић* налази, да би утицај и успех удружења несумњиво био јачи, када би било у удружењу већи број чланова. Да би се пак ово могло постићи, треба по свима крајевима Београда одредити поверенике, који ће уписивати нове чланове. Сем тога ваљало би подесити правила удружења тако, да улог буде мањи, како би се што већи број уписао за чланове. Тако би н. пр. улог за редовног члана требао да буде 12 динара, а за помажуће 6 динара годишње.

Г. Нисим Тајтацаковић говори опет у прилог свога предлога за оснивање трговачког клуба, и каже, да се трговци требају да групишу, да створе једну целину, како би утицај њихов био што јачи.

Г. Тома Раденковић у своме говору износи, како се из извештаја управног одбора види, да је у прошлој години удружење показало и велики труд и велики рад, али да све то није познато свима трговцима, за то би ваљало публиковати не само извештај, већ и сваки рад удружења преко године у „Трговинском Гласнику“. Овај му се извештај чини као нека тугованка, јер је цео готово рад удружења остао без успеха. Министар н. привреде и министар финансија нису били ни најмање предусретљиви према оправданим преставкама удружења. Њега та непредусретљивост чуди. Кад н. пр. министар н. привреде тражи од удружења мишљење о пројекту закона о радњама, онда треба да буде пажљив, па да узме у оцену мишљење, које му је удружење и дало, и да акцептира оно, што је оправдано. Министри у опште показују своју непредусретљивост као и многи њихови чиновници. Примера ради наводи, да му је речено једном приликом у царинској управи „баците робу у воду“ када је тамо био отишао, да се жали на извештан поступак, и када је казао, шта да ради са својом робом. Трговачко Удружење такође нема утицаја на њих. Нема ни толико, колико један сељак, присталица владин. За предлог г. Тајтацаковића вели, да није потребан, када се могу сазивати чешће конференције трговаца. На-

води да је био на једној конференцији, коју је управа удружења позвала. На послетку пита, што се чешће нису сазивале конференције, и да ли је управа у извештају своје говорила о закљученом уговору са Аустроугарском, јер први део извештаја није саслушао, а ако није, зашто није.

Г. Тодор Ј. Михајловић изјављује, да се у извештају не говори о уговору са Аустроугарском, јер је он тек ове године закључен. О њему ће бити речи у извештају за 1908. годину.

Г. Милош Н. Христић, комесар, вели, да је министарство народне привреде показивало пажње и предусретљивости према удружењу. Само се не може тражити од министра, да он мора акцептирати све, што му удружење престава. Тако н. пр. примедбе удружења на пројекат закона о радњама није, могао одмах усвојити и изменити или допустити у томе смислу предлог, пошто би у том случају тако преправљен предлог законски морао ићи понова пред Државни Савет. За то је министар и оставио да те примедбе удружења унесе у пројекат законски приликом дебате у скупштинском одбору.

Г. Мих. И. Обрадовић каже, да изасланик министров брани министарство, али је истина, да министарство ништа није радило. *Г. Ђорић* напомиње, да удружење има више од 139 куглица, јер и ако има само толико чланова, оно се може ослонити на све трговце у земљи, али за то треба сазивати чешће конференције и зборове.

Г. Милош Н. Христић, комесар, изјављује, да га је г. Обрадовић погрешно разумео, јер је он напоменуо, да се не може тражити од министра, да он мора акцептирати све, што удружење тражи. Министар је одговоран за свој рад, и он ће акцептирати само оно, што налази да треба усвојити.

Г. Мих. И. Обрадовић. Удружење не тражи од министра, да буде аутомат, али за то министар треба да води рачуна о преставкама удружења.

Г. Радоје Лишанин говори о пореском одбору, и вели, да је општински одбор добро урадио, што није усвојио кандидате, које му је удружење предложило, јер удружење није изабрало за пореске одборнике трговце из свију бранша и свих крајева. Напомиње, да би требало сазивати конференције трговаца ради важних ствари.

Г. Тодор Ј. Михајловић пита, да ли има десет чланова, који ће потпомоћи предлог г. Тајтаковића.

Пријављује се довољан број.

Г. Димитрије М. Ђорић говори против предлога о оснивању трговачког клуба, и вели, да су свуда ти клубови претворени у коцкарске клубове. Боље је сазивати конференције, када се потреба укаже, а ако хоћете и два пут месечно. Конференције су биле звате прошле године због израде минималне тарифе. Исто је тако сазвата ове године једна конференција због трговинског уговора са Аустрругарском. Тада је било и чланова и нечланова, па су тражили, да удружење сазове збор свих трговаца, да се изјасне за или против уговора.

Удружење је ово одбило, бојећи се, да се трговци не поделе у два табора, па да се опет не постигне жељени циљ.

После краћих обавештења међ члановима председник г. Тодор Ј. Михајловић моли скупштину, да се, пре но што се буде донела одлука о предлогу г. Тајтацаковића, изјасни, прима ли извештаје управног и надзорног одбора, и даје ли разрешнице и једном и другом одбору.

Скупштина једногласно прима оба извештаја, и даје разрешнице Управном и Надзорном Одбору.

Г. *Нисим Тајтацаковић* подноси свој формулисани предлог, који се састоји у томе, што би се у чл. 3. правила удружења додала нова тачка „ђ“ која гласи: „на оснивању трговачког клуба“.

Г. *Решовски* противан је оснивању клуба, и мисли, да је боље сазивати конференције.

Г. *Мих. Г. Поповић* предлаже, да се у чл. 26. правила тач. 6. допуни и да гласи: „да сазива конференције у свако доба а најмање једанпут месечно ради саветовања о важнијим питањима.“

Председник г. Тодор Ј. Михајловић пита, да ли скупштина потпомаже и прима овај предлог г. Поповића.

Скупштина га прима.

За овим је приступљено избору чланова за управни и надзорни одбор.

Резултат је гласања овакав :

За Управни одбор добили су :

Г.г. Тодор Ј. Михајловић	24 гласа
Спасоје Н. Ранковић	24 „
Димитрије М. Ђорић	23 „
Милан М. Јовановић	22 „
Коста М. Ђурић	22 „
Никола Крстић	21 „
Јова Маричић	20 „

Г.г. Милан Јечменица, Мих. И. Обрадовић и Живко Матић по 3 гласа; г.г. Нисим Тајтацаковић, Марко Вулетић, Никола Радвановић и Тома Раденковић по 2 гласа; и г. Исак Тајтацаковић један глас.

За Надзорни одбор добили су :

Г.г. Павле Матић	22 гласа
Алекса Биба	20 „
Мирко Павловић	20 „

Г.г. Младен Обрадовић и Никола Крстић по три гласа, Исак Тајтацаковић два, и Милован Матић и Живко Матић по један глас.

Према овоме председник саопштава, да су изабрати у управни одбор :

Г.г. Тодор Ј. Михајловић, Спасоје Н. Ранковић, Димитрије М. Ђорић, Милан М. Јовановић, Коста М. Ђурић, Никола Крстић и Јова Маричић.

А за надзорни одбор : г.г. Павле Матић,
Алекса Биба и Мирко Павловић.

За овим је скупштина закључена.

Председник

Тодор Ј, Михајловић.

Секретар

Д-р Влада Т. Марковић.

Потписници записника и бројачи гласова :

Михајло Г. Поповић, Миливоје М. Поповић и
Живко Матић.

Оверава

Комесар Министра Нар. Привреде

Милош Н. Христић.

